

Wonden bij spuitende druggebruikers

Auteur: G.de Wit

Vertaald/bijgewerkt:

Nieuwsbrief: 1994

Pagina: 24-25

Jaargang: 8

Nummer: 4

Toestemming:

Illustraties:

Bijzonderheden:

Kernwoorden: druggebruikers spuiten verslaving wondbehandeling
- Protocol Abces- en wondbehandeling Drugsafdeling GG&GD Amsterdam, samengesteld door Gust de Wit, verpleegkundige Drugsafdeling GG&GD, Quirinus van Arnhem, arts Drugsafdeling GG&GD en Amon Wafelman, apotheker Slotervaartziekenhuis Amsterdam. - Medisch advies van Quirinus van Arnhem, arts Drugsafdeling GG&GD Amsterdam.

Literatuur:

Verslaafden die spuiten hebben vaak huiddefecten die behandeling behoeven. De wonden zijn in twee categorieën te verdelen± abcessen door het injecteren en open, ontstoken wonden door slechte hygiëne. De wondbehandeling voor deze categorie patiënten is vanwege de soms bizarre omstandigheden waarin de junkies leven, heel specifiek. Voor iemand die op straat zwerft, is het bijvoorbeeld onmogelijk een geïnfecteerde open wond drie keer daags met de douchekop schoon te spoelen. Deze eerste aflevering gaat over de algemene problematiek van wondverzorging bij drugsverslaafden. Daarna volgt casuïstiek van een spuitabces en een open ontstoken wond.

Op de Prostitutie en Passanten Polikliniek van de GG&GD in Amsterdam is de afgelopen jaren veel ervaring opgedaan met de wondverzorging bij intraveneuze druggebruikers. Het behandelen van wonden bij deze groep hangt in sterke mate samen met de omstandigheden waarin deze mensen leven. Er zijn uitzonderingen, maar veel druggebruikers zijn dakloos, onverzekerd, gebruiken naast heroïne vaak ook cocaïne, pillen en alcohol. Ze weten vaak weinig over goede basishygiëne. Daarnaast is het vaak zo dat ze ook psychiatrisch ziek zijn en zich in een slechte voedingstoestand bevinden.

Door het gebruik van heroïne (een opiaat) wordt pijn verlicht. Gevolg is dat het signaalpijn dat aangeeft dat er iets mis is, niet doorkomt. De drugsverslaafde merkt niet dat er ergens een grote wond zit, of slaapt lekker zijn roes uit naast de kachel terwijl hij een forse brandwond ontwikkelt.

Veel intraveneuze druggebruikers zijn de hele dag met hun verslaving bezig. Daardoor zijn ze weinig therapietrouw. Drie keer daags verband verwisselen kun je wel vergeten, ook al vanwege de slechte hygiënische omstandigheden. Daar komt nog bij dat veel druggebruikers een extreme angst hebben voor dokters. Ze zullen daarom pas in een laat stadium medische hulp zoeken. Daarom is het van belang dat de verpleegkundige en of de arts regelmatig de plaatsen controleert waar de druggebruikers zichzelf injecteert.

Spuiten

Door onzorgvuldig spuiten treden beschadigingen op van de vaatwand. Vrouwen hebben over het algemeen een dunnere vaatwand, waardoor sneller beschadigingen ontstaan. Door deze beschadigingen van de vaatwand kunnen ontstekingen, infiltraten en abscessen ontstaan. Later treedt littekenvorming op waardoor de betreffende plek vaak niet meer voor injectie kan worden gebruikt.

Mensen die zichzelf inspuiten en geen goede instructie hebben gekregen, zijn geneigd “van zich af” te puiten. Veel drugsverslaafden spuiten daardoor de verkeerde kant op, namelijk tegen de richting van de bloedstroom in. Dat geeft kans op beschadiging van de kleppen in de venen. Uiteindelijk gaan, net als bij spataderen in de benen, de kleppen kapot.

Goed spuitgedrag is daarom belangrijk. Verpleegkundigen op de PPP geven intraveneuze druggebruikers het advies hygiënisch te werken en regelmatig de spuitplekken af te wisselen en om vooral niet in de lies, hals, onderhuids of in de spier te spuiten. Druggebruikers die geen goede vaten meer over hebben, spuiten vaak subcutaan. Dat leidt tot lokale infecties. Het resultaat is dat hun huid er als een maanlandschap uit gaat zien. De drang tot dope kan zo extreem zijn dat druggebruikers open wonden open houden omdat ze zo makkelijk dieper gelegen vaten kunnen aanprikken.

Met het oog op besmettingsgevaar van Hepatitis B en HIV is het van belang dat druggebruikers over schone spuiten kunnen beschikken. In Amsterdam kunnen op veel plaatsen gebruikte spuiten en naalden voor schone worden ingeruild. Er hangen enkele spuitautomaten in de stad met een beperkte capaciteit. Schone spuiten zijn verder niet te koop in de binnenstad.

Naast het gebruiken van een schone spuit (en naald) adviseren wij om de huid voor het injecteren te ontsmetten, bijvoorbeeld met Sterets (steriel verpakt deppertje, gedrenkt in 70% Isopropylalcohol). Hoewel het ontsmetten van de huid ter discussie staat omdat het juist de huidflora los zou maken en het infectiegevaar zou vergroten, blijkt uit Amerikaans onderzoek dat dit middel wel degelijk een ontsmettend effect heeft. Overigens is dit ook onze ervaring. Bovendien dwingt het de drugsverslaafde, die vaak in grote haast zijn dope inspuit, tot kalmte. Na het insmeren van de huid, wordt hen geleerd even te wachten zodat de huid droogt. Hierdoor hebben ze even rust en spuiten ze zorgvuldiger.

Ook wordt druggebruikers aangeraden zoveel mogelijk goede en zuivere basismaterialen te gebruiken. Dus niet de heroïne (poeder) op te lossen in regenwater met citroensap, maar daarvoor aquadest en vitamine C in poedervorm (ascorbinezuur) te gebruiken. Aquadest en ascorbinezuur zijn op PPP aanwezig en worden aan cliënten verstrekt. Het lijkt erop dat de adviezen voor schoon spuiten (er is een video en een boekje: ” Rock de rat en Rick de Prikker”) resultaat hebben omdat het aantal patiënten met ernstige spuitabscessen minder wordt.

Complicaties

Typisch voor intraveneuze druggebruikers is het al eerder genoemde spuitabsces. Daarnaast zien we nog een scala aan andere verwondingen bij deze categorie patiënten:

- brandwonden: stoned tegen de kachel in slaap gevallen
- steekwonden en snijwonden: de “klungelige” autokraker snijdt zich aan het glas of iemand wordt met een mes bedreigd en wordt verwond

- verwondingen aan de voeten: stukgelopen voeten die soms tot ernstige ontstekingen kunnen leiden omdat de patiënt op straat leeft en wekenlang dezelfde sokken draagt. Ook gebeurt het met enige regelmaat dat een heroïneprostituee zich meldt met het verhaal dat een klant met een auto over haar voeten is gereden.
- Krabeffecten: bijwerking van heroïne is dat het jeuk veroorzaakt. Junkies vertonen dan ook vaak pulkneigingen. Omdat ze vaak vieze handen hebben (net nog in een vuilnisbak gegrast) leidt het pulken vaak tot infectie.

Protocol

De drugsafdeling van de GG&GD heeft een protocol voor abces- en wondbehandeling ontwikkeld. Dit protocol is gebaseerd op het wondclassificatiesysteem van de WCS.

* Zwarte, necrotiserende wond

Het necrotische weefsel moet verdwijnen. Als er sprake is van een zwarte, necrosekorst de wond droog houden tot de korst loslaat. Meestal is echter het weefsel onder de necrotische korst ontstoken en bevat pus. In dat geval is necrotectomie (door arts) geïndiceerd. Als het necrotisch weefsel niet gemakkelijk loslaat, de wond enkele dagen twee maal daags verbinden met natte gazen (gedrenkt in fysiologisch zout) om de korst te verweken.

* Gele wond

deze wond moet worden gereinigd. Een gele wond in principe dagelijks controleren en reinigen.

- De wond reinigen met een steriel gaasje, droog of nat (kraanwater). Er is straatvuil zichtbaar dan reinigen met een oplossing van Hibiscrub en water (1:20). De wond naspoelen met fysiologisch zout boven een disposable nierbekken. Hardnekkig beslag in de wond wegsprengen met een 50cc spuit met waterstofperoxide 3 %. Dit twee minuten laten inweken. De oplossing wegsprengen met gedestilleerd water. Met een 50cc spuit een oplossing van azijnzuur 1% in de wond sprengen. Dit ter profylaxe of bestrijding van *Pseudomonas aeruginosa*.

- Dep de wond zonnig droog met een steriel gaasje.

- Breng een nieuwe, dunne laag zinkzalf aan op de wondranden.

- Breng op de wond betadinezalf aan. Betadinezalf en waterstofperoxide worden gebruikt tot de gele wond een rode, schone wond is geworden.

- Dek de wond af met een steriel gaasje, fixeer met verband.

Bij een wond met een forse pusproductie kan de patiënt de wond drie maal daags uitspoelen (met de douchekop schoonspelen) en droog verbinden is dit niet mogelijk, dan een nat gaasverband toepassen. De patiënt kan het verband zelf nathouden (behalve bij vorst).

*Rode wond

- Verwijder de resten zinkzalf van de wondranden. Neem bij een zeer natte wond overtollig wondvocht op met een steriel gaasje.

- Breng de eerste dagen 1 maal daags paraffinegazen aan op de wond.

- Bedek altijd alleen het wondoppervlak.

- Als dit goed gaat, overgaan op een hydrocolloïd als wondbedekker, bijvoorbeeld Duoderm. Dit product kan meerdere dagen blijven zitten.

Prostitutie en Passanten Polikliniek

De drugsafdeling van de Amsterdamse GG&GD kent de zogeheten Prostitutie en Passanten

Polikliniek (PPP). Deze voorziening is vooral bedoeld voor drugsverslaafden die in de prostitutie werken. Deze groep, meest vrouwen maar er is nu ook contact met een groep jongens, wordt uit het oogpunt van volksgezondheid medisch begeleid. De begeleiding door artsen en verpleegkundigen, bestaat uit controle op en preventie van seksueel overdraagbare aandoeningen (SOA), anticonceptie, controle longen (longfoto) met het oog op TBC, methadonverstrekking en verpleegkundige of medische zorg bij algemene medische problemen. Zoals bijvoorbeeld bij wondbehandeling.

Daarnaast is de PPP bedoeld voor “passanten”, verslaafden die niet de bij reguliere methadonverstrekking terecht kunnen en medische hulp nodig hebben. Het gaat meestal om buitenlanders die niet in Amsterdam staan ingeschreven. Illegalen, die vaak niet verzekerd zijn voor ziektekosten. De medische hulp van het PPP is daarom gratis. Bij deze groep is het beleid gericht op ontmoediging. Er wordt geprobeerd deze mensen te laten repatriëren, waar vaak verdere behandeling bijvoorbeeld met methadon kan worden voortgezet.

Methadon wordt door de prostitutie en passantenpolikliniek alleen verstrekt op medische indicatie. Bijvoorbeeld in een crisissituatie, of als iemand een wond of abces heeft. De methadon in hoge dosering voorkomt voor een deel tijdelijk dat de drugsverslaafde spuit. Bovendien moet de drugsverslaafde de methadon op het PPP komen halen en kan daar dan tevens behandeld worden. Wondbehandeling vindt in de regel altijd eerst plaats: de patiënt krijgt daarna methadon. Is het medische probleem opgelost, dan wordt de methadon afgebouwd.

G. de Wit